

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 364
סיון תשפ"ג

מועיל שהעומד מרובה. לכן אמרנו לו שידאג לעשות צורת הפתח בשער ההוא, או שיסגור אותו באופן שלא יפתחו אותו בשבת, ואז יהיה להם עירוב למתחם, ויזהיר את הציבור לא להוציא שום דבר מחוץ לגדר של המתחם, ויסביר להם שאפילו שהם רגילים לסמוך על העירוב בכל העיר, אבל בישוב הזה אין עירוב כשר, וזה אפילו לא כמו העירוב העירוני בבית שמש או בירושלים. ולחזוק הענין אמרנו לו שיקח אותם לסיר קצר בחצר שממול המתחם, ושם אפשר לראות חוט שקשור לחממה בלי עמוד כלל, כאחת מהדוגמאות לכשרות העירוב.

הנהגה טובה לעשות עירוב חצרות בכל מתחם

בערב שבת הוא דאג לסגור את השערים כדין, ואמר להם שבחוץ לא יטלטלו, אבל אחר כך כשביקש להניח עירוב חצרות, להגביה את החלות עבור כולם, התווכחו איתו אברכים מהקהל שלא צריך עירוב, כי כולם אוכלים יחד בחדר אחד, והרי מקום האכילה עיקר, ונחשב שכולם גרים בבית אחד. האברך טען שהוא למד בשיעורים שיש הרבה מקרים שבתוך המתחם יש כאלו שאוכלים בחדר ולא יודעים עליהם, ולכן חשוב לעשות גם הנחת פת לעירוב. הם לא הסכימו איתו וטענו שזה חומרא וחשש סתם, אך בכל זאת הוא עשה את העירוב כדין.

בליל שבת הם גילו שיש בתוך המתחם כמה דירות שגרים בהם משפחות קבועות, וא"כ חייבים לעשות איתם עירוב. ואמנם כשיש דייר קבוע הרי האורחים טפלים ואינם אוסרים, וכתב המשנ"ב (סי' ש"ע ס"ק נ"ט) שגם אם הם אורחים של בעה"ב אחר שאינו נמצא כאן, בכל זאת כשיש דירה קבועה, הדירים הזמניים טפלים אליו. אבל כיון שהיו שם לפחות שני דיירים קבועים, הרי צריך שיהיה עירוב ביניהם, ואם העירוב של הישוב אינו כשר, גם הפת שמונחת באיזה בכ"ס או בית לא יכולה להועיל למתחם, משום שמפסיק ביניהם מקום האסור, א"כ אם לא היו עושים עירוב חצרות במתחם, היו אסורים לטלטל [וגם האורחים נאסרים, ומקום אכילתם אוסר, עי' בבה"ל שם ד"ה והוא]. האברך התקשר וסיפר בשמחה, שבזכות הכללים שהוא למד בשיעורים, לעשות הנחת פת העירוב גם כשלא יודעים שיש דיירים אחרים, זכה למנוע חילול שבת מחמש מאות אברכים.

ממעשה זה אנו לומדים, איך שכל אחד יכול לזכות ציבור שלם בהזדמנויות שונות, גם בלי להיות אחראי על העירוב כל שבוע. אבל בשביל זה צריך לדעת, ולא רק את הגמי' ואת ההלכות הכתובות בפוסקים, אלא יש צורך בהתאמה למציאות של ימינו, ובקביעת גדרי ההלכה והזהירות בכשרות על פי הניסיון במציאות שלנו. לדעת שלא

הנחת עירוב בברכה יחד עם עירוב תבשילין

בערב חג השבועות הבעל"ט יהיה מצוה דרבנן להניח עירוב תבשילין. במצוה זו נאמר שלכתחילה יעשה כל אחד לביתו, ולא יסמוך על העירוב שעושה רב העיר, למרות שהוא מזכה ומכוון לכל מי שירצה לסמוך עליו. וזה שונה מעירובי חצרות שאפשר לכתחילה שאחד יזכה ויניח עבור כולם. ניתן לנצל את ההזדמנות הזו כדי לברך על עשיית העירוב, כי בזמנינו יוצא שכמעט אין הזדמנות לברך על העירוב, הרב של העיר צריך לחשוש לשיטות שהעירוב אינו כשר, כגון לדעת השו"ע שיש רשות הרבים בזמן הזה. וכנגד זה מי שעושה עירוב בבנין שזה ודאי עירוב טוב, צריך לחשוש שמא העירוב העירוני טוב והוא כבר התיר וצריך שהאדם הפרטי לא יחלוק את עצמו מהעירוב הכללי, וא"כ אינו יכול לברך מחשש ברכה לבטלה.

אבל כעת שמניח עירוב תבשילין ומברך עליו, יכול לצרף גם את הנחת עירוב חצרות, שהברכה תחול גם על זה, שהרי על שניהם יש אותה ברכה, "וצונו על מצות עירוב". אמנם במשנ"ב (סי' שס"ו) כתב שאם מניח שני עירובים יחד, דהיינו כמו במקרה כזה, מוסיף בברכה ואומר על מצות עירובין, ובשם החיי אדם כתב שיפרש ויאמר על מצות עירוב תבשילין ועירוב חצרות. ויש לעיין במקרה שלנו שיש ספק בהנחת העירוב של החצרות, האם לשנות בברכה כיון שאינו כחומר ברכה לבטלה, או שלא ישנה את הלשון בספק. ויש לחלק בדרגת הספק. ועיין בזה.

האש עצרה בשדה הקוצים בזכות ההידור בעירוב

בשבוע האחרון אירע נס בשכונת נוף כנרת פוריה בטבריה, השכונה החרדית בטבריה עילית, בעקבות ההקפדה על כשרות העירוב השכונתי. בשכונה זו יש שתי רחובות כצורת האות ה, שלאורכם יש בנינים גדולים ורחבים עם עשרות דירות, ובהם גרים תושבי השכונה. באמצע הריבוע שבין הרחובות ממוקמים בתי הכנסת [כמו רגל האות ה], ובין בתי הכנסת לבתי המגורים יש שטח גדול מאוד שאין בו שימוש, וממילא בסוף תקופת החורף עולים בו קוצים גבוהים ברמה שאדם לא יעבור בו באופן נורמלי, וממילא יש לשטח זה דין קרפף, וכמו שבארנו כמה פעמים שיש לדמות דין זה לחצר שזרעו בה זרעים שכיון שהם מעכבים את הילוך הרבים מחמת שלא רוצים

לקלקל את הזרעים, נחשב מקום שאינו מוקף לדירה, ואוסר את עצמו ואת כל שטח העירוב שפרוץ אליו. ויש שטענו לחלק שדוקא בזרעים שנוזרו בידיים דברו הפוסקים, אבל מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל הוכיח שגם מים שהציפו בעל כרחו, כותב השו"ע שהם אוסרים. לכן בעירובים השכונתיים מקפידים מאוד שלא לכלול שטח קוצים שיש בו יותר מבית סאתיים.

הפתרון למקרים אלו הוא בשני אופנים, ויש לבחור את הפתרון הטוב לפי תנאי השטח וצורת העבודה. פתרון א' הוא להקיף את שטח הקוצים ולהגדיר אותו כמקום אסור בפני עצמו, שעכ"פ אינו אוסר את שאר העירוב. הפתרון השני הוא לעשות שבילים בתוך השטח, שאנשים ישתמשו בהם, וממילא המקום ישמש בפועל לשימוש בני אדם. באופן שלא נשאר שטח של בית סאתיים ללא שימוש. בשכונה הנ"ל בחרו באפשרות זו, כי לפי תנאי השטח היה קשה להקיף את הקרפף. ולכן כדי לעשות שבילים טובים הם מזמינים טרקטור בתקופה זו, שיעשה שבילים רחבים, שיהיה נוה ללכת בהם.

בשבוע שעבר פרצה שריפה באמצע שטח הקוצים, אותו יום היה מזג אויר חם והיה חשש שהדליקה תגיע לבכ"ס הסמוך ח"ו. צוות הכיבוי התמהמה והגיע רק לאחר כחצי שעה, בינתיים היה יכול להיות נזק עצום. אבל בגלל השבילים שהיו באמצע הקוצים, השריפה לא המשכה ולא עברה אל הקוצים שאחרי השביל, וכך ניצלו בתי הכנסת מכל נזק, בזכות שהקפידו על עשיית העירוב כהלכה.

אברך חסידי שלמד בשיעורים הציל קבוצה גדולה מחילול שבת

במוצאי שבת התקשר אלינו אברך חסידי שלמד במסגרת השיעורים של מוקד העירוב - "עירובין למעשה", וביקש לספר מעשה שהיה איתו בשבת האחרונה. הסיפור התחיל כבר שבוע קודם לכן, שהחסידות שלו אירגנה שבת התאחדות לחמש מאות אברכים, והודיעו שהיא תתקיים בישוב פלוני הסמוך לפתח תקוה. האברך שלמד בתקופת החורף שעבר את ההלכות והשתתף גם בסיום בשטח בישובים, והבין כמה חשוב לבדוק ולברר מה מצב העירוב בישוב, התקשר למוקד לשאול מה המצב בישוב ההוא.

במקרה זה המידע במוקד הוא שהעירוב של הישוב אינו עירוב כלל, יש בשני מקומות לפחות חוטים מהצד של העמוד ללא לחי, שזה פסול ואוסר את הטלטול בכל הישוב. אלא שהמתחם שהם שכרו הוא מתחם של מוסד שהגדרות שלו כשרות ללא פירצות, ורק בשערים הפתוחים בשבת צריך לסדר שיהיה כשר. בשני שערים נבדק שהעומד מרובה על הפרוץ כדין, ובשער השלישי הפרוץ יותר מחמשה מטרים, דהיינו יותר מי' אמות, שלא

עריכת תכנית והתייעצות ארוכה להקמת עירוב שכונתי חדש

בשבו זה התחילו בעשיית עוד עירוב שכונתי באשדוד, ע"י אחד מהאברכים היקרים מחסידות גור. הקמת העירוב הזה דרשה הרבה תכנון, וכבר לפני שנתיים הוא ביקש שנדרך אותו איך כדאי לעשות ומה זה דורש. הגענו לשכונה וערכנו סיוור מקורי ותכנון. והראה את הדברים להג"ח קלמנוביץ שליט"א. לאחר מכן התעוררו שאלות, וגם הוא רצה להדר את התכנית על פי שיטת הגר"מ רוזנר שליט"א שבשביל להתייר רשות הרבים [לפי שיטת החז"א עם סברת המשכונת יעקב] צריך שיהיה ג' רוחות שהעומד מרובה על הפרוץ, והצורת הפתח עומדת בקו של העומד מרובה לפי כללי עומד מרובה. כלומר, שלא מספיק רק שיהיה רוב ההיקף במחיצות, אלא שגם יהיו באופן שבלי הצוה"פ הם כביכול סוגרים ומשלימים את ההיקף [חוץ מהחיסרון של יותר מי אמות], אבל אם המחיצות אינן מקבילות לפי כללי עומד מרובה, דהיינו שנוצר פירצה בקרן זווית, או שברוח מסוימת אין רוב עומד, או שיש סילוק מחיצות ביחס למקום של הצוה"פ, לא נחשב עומד מרובה. לאור זאת עשינו שוב חשבונות רבים, והתעכבנו לדייק את המיקום של כל עמוד. ואת מעט הנידונים שנשארו העברנו להכרעת הגר"מ רוזנר שליט"א. לאחר מכן עברו כמה חודשים, והתקרבו לשלב הביצוע, ושוב הסתפק האחראי בכמה דברים, וכן רצה לעשות שינויים ולהרחיב את מקום העירוב, ושוב הגענו למקום לסיוור נוסף במשך כמה שעות, עד שהתכנית יצאה ברורה בס"ד.

הבעיה שהבנינים יהיו מחיצת העירוב בגלל הרווח שבניניהם

במהלך עריכת התכנית התעוררו רבה שאלות הלכתיות בדיני המחיצות, והיה צריך להכריע ולמצוא תרונות לכל מיני גדרות של אינן שלימות בין הנידונים היתה שאלה מקורית וחדשה, בהגדרת המשקוף של צורת הפתח. באחד מהרחובות שהם גבול העירוב, היה קטע של כמאתיים מטר, שלא היתה גדר גבוהה בחזית של הבנין הפונה לרחוב, וכן לא היתה גדר אחורית מאחורי החצר, אלא היינו צריכים להגדיר שהקירות של הבנינים יהיו המחיצה של העירוב, אלא שאז יש בעיה עם הרווח שבין בנין לבנין. [לעיתים אנו נפגשים באנשים שטוענים מה בעיה לעשות עירוב, הרי יש עומד מרובה מהבנינים, ומסתמכים על משפט ששמעו בשם החז"א לגבי ביטול רה"ר מדאורייתא. בהזדמנות זו נבאר, שדברי החז"א היו רק כלפי הדאורייתא שסבר שיש עומד מרובה ביותר מי וגם לא פוסל בו מבר לרבים, אבל לעשות מזה עירוב זה לא מועיל, וצריך לעשות גדר או צורת הפתח בין כל בנין ובנין. לכן העירובים מסתמכים בדרך כלל על הגדרות של החצרות שהן מגיעות מצד לצד].

במקרה זה דוקא בין הבנינים היו גדרות, חוץ ממקום אחד שצריך להעמיד שני עמודי עירוב. אבל בבנינים עצמם היתה בעיה שכל בנין הוא כמו שני בנינים עם שתי כניסות, שבניהם יש רווח ממש ברוחב של שביל, שבו נכנסים וגם עוברים לדרך אחורית. והנה במצב כזה בודאי העומד מרובה על הפרוץ, וזה גם פחות מי אמות בקו ישר, שאפילו בלי צוה"פ זה כשר, אלא שכיון שהוא מעבר לרבים, לא מתירים בעומד מרובה בלבד ללא צורת הפתח, כמבואר בשו"ע (סי' שס"ה ס"ב) וכמ"ש המש"ב סק"י שדין זה נוהג גם ברחובות שלנו, לכן צריכים לעשות שם צורת הפתח. כיון שבמקומות אלו מדובר בבנינים שגרים בהם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות לא ניתן להעמיד שם חוטאים ולחיים, והיתה בעיה להעמיד את העירוב.

האם הבנין יכול להיות עמוד לחוט או לקודת בטון שמעליו

לאחר שחיפשנו דרכים שונות, מצאנו פתרון מיוחד שיתכן שיש צורת הפתח בצורת המבנה עצמו. שמנו לב שבראשי הבנינים יש חיבור של קיר קטן, שנועד לקשט אותם [ולחבר אותם מבחינה חוקית], וא"כ יש כאן צורת הפתח שמחברת בין הבנינים, הבנין מימין והבנין משמאל הם העמודים, והקיר הוא משקוף המחובר אליהם.

ואמנם ידועים דברי המג"א (סי' שס"ג ס"ק כ"ח) שקירות המבוי אינם כשרים להיחשב עמודים של צוה"פ, שאל"כ כל קורה שבפתח המבוי תיחשב צורת הפתח. ולפי"ז גם הבנין כאן לא ייחשב כעמוד. אבל יש חילוק, שהמג"א דיבר בקירות שנמשכות לתוך שטח העירוב, שהוא בתוך המבוי, משא"כ במקרה שלנו הרי איננו צריכים לכלול את הבנין בעירוב, ואנו משתמשים בצד החזית שלו, וא"כ הקירות שממשיכות לתוך השביל, כלפינו הם יוצאים מהעירוב, ולצד העירוב אינם נמשכים, אלא יש כאן ראשי כתלים הבולטים שהם כשרים לצורת הפתח גם לדברי המג"א. [ואמנם בדברי המקור חיים בתיקוני עירובין שמעמ שאוסר כן בזה, וצ"ע, ומ"מ קי"ל כמו שכתב החז"א שאפשר להניח את המשקוף על תחילת הכותל הנמשך לחוץ, אם אינו נמשך כלפי פנים].

קודת בטון שנראית בין העמודים

אבל כאן התעורר ספק חמור, שמא הקיר שאנו רואים אינו מעל הבנין, אלא מחובר מהצד של הבנין, ואם הוא מהצד אינו יכול להיות צורת הפתח. לכאורה זה תלוי איך הקבלן בנה את הבנין, ואין עכשיו דרך לברר את המצב. אבל בחז"א (סי' ע"א ס"ק ח) מבואר שגם אם בנה עמודים ויצק משקוף מבטון ביניהם עד שאינו ניכר מה העמוד ומה המשקוף, נחשב הכל כיחידה אחת ומחשיבים את המשקוף מעל העמודים. לפ"ז לכאורה גם כאן הקיר שבאמצע יהיה משקוף כשר.

העברנו את השאלה לאחד מרביני העירובים, והרב אמר שבמקרה זה יתכן שלא שייכים דברי החז"א, כיון שהחז"א שם הדגיש שסיבת ההיתר היא משום שלא ניכר מהי צורת העמוד ומהי צורת המשקוף, ואז אומרים שהפינה שייכת גם למשקוף, כמו שהוכיח החז"א ממשקוף שעשוי מאבנים קטנות שכיון שאין הבדל בין העמוד למשקוף, נחשבת הפינה כהמשך למשקוף. אבל במקרה זה שהבנין ממשיך ועולה מעל הקיר המחובר באמצע בין הבנינים [לפחות בצד אחד], ניכר שצורתה היא שהקיר נמצא בין הבנינים, ולפי"ז גם אם באמת הקבלן בנה אותו ביציקת הבטון מעל העמודים, זה לא יהיה כשר, והפעם ניקח את הסברא של ניכר לכיוון ההפוך, שכיון שצורתו היא כדבר המחובר מהצד, אינו כשר להיות משקוף של צורת הפתח.

לפי הכרעה זו ניתן להכשיר את צורת הפתח רק אם יוסיפו שני לחיים קטנים על קירות הבנין למטה, והם יהיו בולטים תחת המשקוף ללא חשש.

התחדשו השיעורים היומיים בשאלות אקטואליות

בימים האחרונים חידשנו את מסירת השיעורים הקצרים, העוסקים בשאלות אקטואליות שהגיעו לעמוד העירוב, עם ביאור הכרעת ההלכה בטעמיה, כולל חילוקים למקרים שיש דברים דומים, מתי הדין שונה. שיימסרו בשעה שהאברכים הולכים לכוללים, סמוך לשעה 9 בבוקר.

ניתן להאזין לשיעורים בקו ישר - 073-2951621

בשורה משימחת וחשובה, לכל מי שחפץ לזכות את הרבים

לקראת ימי הקיץ וימי הנופש הבעל"ט

לאור מצב העירובים ביישובים שהציבור נוסע אליהם

שדרושים תיקונים רבים, ורק מעט נמצאים ברמה כשרה באמת

והציבור אינו יודע, ומבחר ברגע האחרון,

והדברים מגיעים עד כדי חילול שבת רח"ל

מוקד העירוב יוצא בפרויקט מיוחד להגברת המודעות בעזרת שיעורים

שיתקיימו בכל רחבי הארץ, על ידי אברכים שלמדו את הנושא ויודעים

להסביר את ההלכה המעשית בזמננו.

בעז"ה בפרשת שלח, יתקיימו שיעורים רבים בכל רחבי הארץ על עירובין, הן בהלכה והן בפלפול. העיקר הוא להציף את הענין שהציבור ידע להיות עיריני, לברר, לדרוש ולקיים, לקראת ימי הקיץ הבעל"ט, שאנשים נוסעים למקומות שונים שאין בהם עירוב כשר או לפחות לא כראוי, ואינם יודעים להיזהר ואפילו לא יודעים לברר.

הזכות היא עצומה, והיא מתאימה לכל אדם, כל אחד יכול למסור שיעור קצר או חבורה, או שאלה מעניינת, בבית הכנסת או בכלל, ואפילו בתוך מסגרת שיעורים שהוא כבר מוסר, להקדיש שיעור אחד לנושא העירוב.

זה לא צריך לקחת דוקא חצי שעה, זה יכול להיות גם 5-10 דקות בלבד. ואדרבה דבר קצר מרכזים את הנידון, ואז אחר כך המשתתפים מדברים עליו וכאים לשאול. זה שטיגען עצום!

וכל דבר כזה מעורר עוד יהודים לשמור שבת. ואי אפשר לדעת עד היכן הדברים מתגלגלים, לפעמים עי"ז נחסך חילול שבת ממאות נפשים, על ידי שבזכות השיעור אחד מהקבוצה בירר והזהיר, בירר ותיקן את המתחם, עשה עירוב חצרות בשביל מאה איש ויותר.

בכל זאת יש בזה מאמץ מסוים, שצריך למצוא את האופן למסור את השיעור, אם זה לבקש מהגבאי לדרוש לביל שבת או אחרי מוסף לפי המקובל באותו מקום, או לכתוב מודעה קטנה בכלל שיהיה שיעור קצר בסוף הסדר או אחרי. אפשר גם שיעור במוצאי שבת.

איש לרעהו יאמר חזק, וכבר עכשיו תתחילו לחשוב על הדרכים המקובלות עליכם להפיץ את העירובין. אפשר למסור גם כמה שיעורים בכמה מקומות, וכל מקום תזכו בעוד כמה אנשים שידעו לשים לב לקיים כהלכה ולהימנע מטלטול במקומות שהם חילול שבת ח"ו.

לאחר שקבעת זמן ומקום לשיעור, נא תעדכנו אותנו במייל או בטלפון, ובעז"ה נפרסם מודעות על השיעורים שיתקבלו במערכת.

כל אחד זוכה לעצמו ולדורותיו

זיכוי הרבים עם הרבצת תורה בקלות!!!

בברכה ובהצלחה, אשרינו !